

ARAŞTIRMA MAKALESİ

2008-2021 YILLARI ARASINDA YAPILAN SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK (SMMM) SINAVLARINDA ÇIKMIŞ SORULARIN İÇERİK ANALİZİ

A CONTENT ANALYSIS OF THE QUESTIONS ASKED AT THE EXAMS OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS (CPA) HELD BETWEEN 2008-2021

Doç. Dr. Hakan YAZARKAN*

ÖZ

Türkiye’de Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik (SMMM) mesleğine mensup olmak isteyenler 3568 sayılı kanunun emrettiği bazı genel ve özel şartları taşımakla yükümlüdür. Kanunda belirtilen özel şartlardan birisi üç yıllık stajını tamamlayanların SMMM sınavında başarılı olmaları gereğidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, 2008 yılından bu yana yılda üç dönem olmak üzere TÜRMOB tarafından yapılan SMMM sınavlarında çıkmış olan soruların içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesidir. Bu sayede SMMM mesleğini icra etmek isteyen adaylara başarılı olmak durumunda oldukları SMMM sınavı hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olma olanağı sunulacaktır. Böylelikle adayların çalışma planlarına ve literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda 2008-2021 yılları arasında gerçekleştirilmiş 41 SMMM sınavında sekiz farklı ders (sınav) için sorulmuş olan sorular analize dahil edilmiştir. Çalışmanın bulguları, her ders için hangi soruların hangi dönemlerde tekerrür ettiğini gösteren tablolar yardımıyla sunulmak suretiyle değerlendirilmiştir. Çalışmada genel olarak Finansal Muhasebe dışındaki yedi dersten sorulmuş soruların ilgili dersin uygulamaya yönelik en temel konuları etrafında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Finansal Muhasebe sınavında ise Tek Düzen Hesap Sistemi dahilindeki tüm konulardan soru sorulduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleği, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavı

* Ordu Üniversitesi, Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6167-0559>

ABSTRACT

Those who want to be a member of the Certified Public Accountants (CPA) profession in Turkey are obliged to meet some general and special conditions ordered by Law No. 3568. One of the special conditions specified in the law is that those who have completed their three-year internship must be successful in the CPA exam. In this context, the study aims to evaluate the questions that came out in the CPA exams held by TÜRMOB three semesters a year since 2008 by content analysis method. In this way, candidates who want to practice the CPA profession will have more detailed information about the SMMM exam they have to be successful. It is thought that the study will contribute to the study plans of the candidates and the literature. For this purpose, the questions asked for eight different courses (exams) in 41 CPA exams held between 2008-2021 were included in the analysis. The study's findings were evaluated by presenting them with the help of tables showing which questions were repeated in which periods for each course. The study determined that the questions asked from seven courses other than Financial Accounting in general focused on the most basic topics of the relevant course. In the Financial Accounting exam, it was observed that questions were asked from all subjects within the Uniform Accounting System.

Keywords: Certified Public Accountant Profession, Certified Public Accountant Exam

1. GİRİŞ

Türkiye'de muhasebe mesleğinin örgütlenmesi çalışmalarına yirminci yüzyılın ilk yarısında başlanmış fakat bu çalışmalar yüzyılın sonlarına doğru (Demirci, Kıymaz ve Aşşakal, 2015, s. 265), 01.06.1989 tarihinde kabul edilen 3568 sayılı "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" nun 20194 sayılı resmi gazetede yayımlanmasıyla yasal statüsüne kavuşmuştur. 10.07.2008 tarihinde yapılan değişiklikle "Serbest Muhasebecilik" kavramı kaldırılmış ve 3568 sayılı yasa Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavirlik (YMM) mesleklerini düzenleyen şu anki haline getirilmiştir.

Bu kanunla mükellef, meslek mensubu ve kamu idaresi arasında köprü kurulmuş, mükellef ve devlet bakımından iş birliği ve güven ortamı yaratılmıştır (Kurtcebe ve Utku, 2016, s. 91). Ayrıca mesleğin yasal statüye kavuşmasından sonra dünya uygulamalarına paralel olarak, meslek unvanı

verme yetkisi yasayla muhasebecilik mesleğinin üst örgütü olan Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'ne (TÜRMOB) verilmiştir (Bayazıtlı ve Çelik, 2003, s. 2). Ülkemizdeki meslek unvanı verilmesi ve mesleki yeterliliğin saptanması konusunda tek yasal yetkili meslek örgütü olan TÜRMOB, kendi bünyesinde oluşturduğu Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER) ile birlikte hareket ederek staja giriş, SMMM ve YMM sınavlarını gerçekleştirmektedir (Bayazıtlı ve Çelik, 2003, s. 2). Bunlardan SMMM sınavı çalışmanın odak noktasını teşkil etmektedir. Çalışmanın amacı 2008 yılından bu yana yılda üç dönem olmak üzere TÜRMOB tarafından yapılan SMMM sınavlarında çıkmış olan soruların içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesidir. Çalışmanın teorik kısmında ilk olarak SMMM mesleği ve sınavı hakkında bilgi verilmiş, sonrasında konuyla ilgili daha önceki çalışmalar özetlenmiştir. Uygulama kısmında ise SMMM sınavlarında sorulmuş sorular ve bazı sınavlar için bunların dayanağı olan kanun ve yönetmelikler tekrarlanma frekanslarına göre sıralanarak sonuçlar SMMM sınavına girecek adaylara öneriler oluşturacak şekilde yorumlanmıştır.

2. SMMM MESLEĞİ VE SINAVI

SMMM mesleğinin konusu 3568 sayılı meslek kanununun ikinci maddesinde kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Burada kısaca özetlemek gerekirse; gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin defterlerini tutan, finansal tablo ve beyannamelerini düzenleyen, muhasebe sistemlerini kuran, geliştiren, mali konularla ilgili işlerini düzenleyen ve bu konularda müşavirlik, inceleme, tahlil, denetim, tahkim ve bilirkişilik yapan kişilere SMMM denir (3568 Sayılı Kanun, 1989). Tanımdan da anlaşılacağı üzere SMMM mesleğinin faaliyet alanı son derece geniştir. Meslek mensupları mali nitelikli işlemlerini yürütmeleri nedeniyle işletmeler için önemli ve değerli kişilerdir. Ayrıca SMMM'ler işletmelerin faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye ve değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu işletme ile ilgili kişilere ve resmi mercilere tarafsız bir şekilde sunma görevlerini de yerine getirdiklerinden (Kurtcebe ve Utku, 2016, s. 91) dolayı başta kamu kurumları olmak üzere işletme ile ilgili üçüncü şahıs ve kurumlar için de oldukça önemlidir. Bununla birlikte SMMM'ler kimseye bağlı olmadan kendi namı hesabına çalışan birer serbest meslek erbabıdır. Bu ve benzeri sebeplerle her zaman prestijli bir meslek olan SMMM mesleğine olan talep her geçen gün artmaktadır. Artan taleple birlikte mesleğe girmek için

yapılması gerekenler de giderek zorlaşmaktadır. Önceleri belirli okullardan mezun olanlar doğrudan mesleği icra edebiliyorken şimdi çeşitli şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. 3568 sayılı kanun bu şartları genel ve özel şartlar olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Kanunun 4. ve 5. maddelerinde bu şartlar açıkça sayılmış olup, burada çalışmanın konusuyla alakalı olan özel şartın belirtilmesinde fayda vardır.

Meslek kanununun 5A maddesi c bendi gereğince adaylarının ruhsat alabilmek için SMMM sınavını kazanmaları şarttır (3568 Sayılı Kanun, 1989). Bu sınav TÜRMOB tarafından 2008 yılından buyana yılda 3 sefer (özel durumlar hariç) yapılmakta olup, 2005 yılında 25702 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan YMM ve SMMM Sınav Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir. Bu yönetmeliğin 14. maddesine göre SMMM sınavının konuları şöyledir;

- Finansal Muhasebe
- Finansal Tablolar ve Analizi
- Maliyet Muhasebesi
- Muhasebe Denetimi
- Vergi Mevzuatı ve Uygulaması
- Hukuk; Ticaret Hukuku, Borçlar Hukuku, İş Hukuku, SSK ve Bağ-Kur Mevzuatı, İdari Yargılama Hukuku
- Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Meslek Hukuku
- Sermaye Piyasası Mevzuatı

YMM ve SMMM Sınav Yönetmeliğinin 16. Maddesine göre SMMM sınavında başarılı olmak için yukarıdaki konularda yazılı olarak yapılan sınavların her birinden 100 üzerinden en az 50 almak şartıyla, notların aritmetik ortalamasının 60 olması gerekmektedir. Staj yapılan meslek mensubu tarafından verilen tezkiye not ortalaması da ayrı bir ders gibi ortalamaya dahil edilir. Sınavlarda başarılı olamayanlar, ilk sınav tarihinden itibaren 3 yıl içerisinde yılda 3 kez açılacak tüm sınavlara girebilirler (YMM ve SMMM Sınav Yönetmeliği, 2005).

SMMM sınavlarının hem klasik sınav şeklinde yapılması hem de konu kapsamının geniş olması başarı oranlarının genellikle düşük olmasına sebebiyet vermektedir. Bu durumun adaylar üzerinde stres yaratabileceği düşüncesiyle daha önceki sınavlarda sorulmuş olan soruların analizini yaparak adaylara faydalı olabilecek çıkarımlarda bulunmak üzere literatür bölümünden sonra sunulan araştırma gerçekleştirilmiştir.

3. LİTERATÜR

Ülkemizde yıllar itibariyle yapılmakta olan SMMM sınavlarında sorulmuş soruların içeriklerinin incelenmesine yönelik yapılan çalışmaları tespit etmek üzere gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda konuya ilişkin herhangi bir çalışma tespit edilememiştir. Başka bir ifadeyle literatürde bu çalışmanın konusuyla doğrudan benzerlik gösteren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat SMMM olma yolunda adayların girdiği staja giriş ve SMMM sınavlarını farklı açılardan değerlendiren bazı çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu çalışmalardan ilkinde Gençoğlu Gücenme ve İşseveroğlu (2010), 2004-2008 yılları arasında muhasebe programlarının bulunduğu bölgelerdeki ön lisans mezunlarının staja giriş sınav sonuçlarındaki başarı oranındaki artış ile bölgede bulunan muhasebe programları sayısındaki artışı karşılaştırmışlardır. Demirci vd. (2015), Türkiye’de devlet üniversitelerinin ilgili bölümlerinde verilen eğitimin, yasal olarak muhasebe mesleğinin yapılması için gerekli olan staja giriş sınavına katkısını araştırmışlardır. Erkan ve Yenigün (2015), SMMM ve YMM’lerin eğitim durumu ve sınavlardaki başarılarını ortaya koymayı amaçladıkları çalışmada, TÜRMOB ve TESMER’in web sitelerinden aldıkları bilgilerinden oluşturdukları tablolar vasıtasıyla durum tespiti yapmışlardır. Ünal Uyar (2016), staja giriş sınavı hakkındaki düşüncelerini belirlemek üzere SMMM stajı yapmakta olan 269 stajyere anket uygulanmıştır. Atasel ve Şeker (2017), staja giriş, SMMM ve YMM sınavlarında bilgi teknolojilerine ne düzeyde yer verildiğini tespit etmeye çalışmışlardır. Dursun ve Bulut (2018), Marmara ve Ege Bölgesindeki devlet üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri bünyesinde verilen muhasebe eğitiminin staja giriş ve SMMM sınavı açısından denkliğini belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, ilgili fakültelerde verilen muhasebe derslerinin başlıkları ile belirtilen sınavlardaki dersleri karşılaştırmışlardır. Son olarak Demir ve Mazman İtik (2021), staja giriş ve SMMM sınavına yönelik SMMM ve adaylarının bakış açılarını tespit etmek ve konuyla ilgili değerlendirme yapmak üzere Sivas SMMM Odası’na kayıtlı 109 stajyer ve meslek mensubuna anket uygulamışlardır.

Yukarıdaki literatür özetinden de anlaşılacağı üzere konuyla ilişkili sayılabilecek çalışmaların hiçbirinde SMMM sınavlarında sorulmuş olan soruların içeriğine değinilmemiştir. Zaten ilgili çalışmaların birçoğu SMMM sınavından ziyade staja giriş sınavını konu edinmiştir. Bu bağlamda çalışmanın SMMM sınavına girecek adaylara ve konuyla ilgili olanlara faydalı olmakla birlikte, literatüre de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

2020 yılında yapılan SMMM sınavlarına toplam 11.396 aday katılmış olup, bunların 3.721 tanesi başarılı olmuştur. Yani başarı oranı % 32,65'tir (TÜRMOB, 2020, s. 166). TÜRMOB tarafından her yıl yayımlanan çalışma raporları incelendiğinde başarı oranının ortalama %30'larda seyrettiği görülecektir. Bu oran sınava girenlerin büyük çoğunun başarısız olduğu anlamına gelmektedir. Bu problem çalışmanın çıkış fikrini doğurmuştur. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, 2008 yılından bu yana yılda üç dönem olmak üzere TÜRMOB tarafından yapılan SMMM sınavlarında çıkmış olan soruların değerlendirilmesidir. Bu sayede SMMM mesleğini icra etmek isteyen adaylara başarılı olmak durumunda oldukları SMMM sınavı hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olma olanağı sunulacaktır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi benimsenmiştir. SMMM sınavları yılda 3 dönem gerçekleştirilmektedir. Ancak 2010 yılının 1. döneminde fazladan bir mazeret sınavı yapılmış ve 2020 yılında da Covid 19 pandemisi nedeniyle 3. dönem sınavı yapılamamıştır. Çalışmanın yapıldığı tarih itibarıyla 2021 yılının ilk iki dönem sınavları yayınlanmıştır. Dolayısıyla çalışma kapsamında 2008-2021 yılları arasında gerçekleştirilmiş 41 SMMM sınavında sekiz farklı ders (sınav) için sorulmuş olan sorular analize dahil edilmiştir. Analiz edilen sınav soruları TESMER'in resmi web sitesinden temin edilmiştir.

5. BULGULAR

“SMMM sınavı” 3568 sayılı kanunda ifade edilen genel bir ifadedir. Bu sınav yukarıda belirtilen 8 farklı konuyu kapsamaktadır ve bu konuların her biri o konunun adıyla anılan bir sınav olarak gerçekleştirilmektedir. Örneğin “Finansal Muhasebe” sınav konularından biridir ve “Finansal Muhasebe Sınavı” şeklinde ifade edilmektedir. Bu bağlamda aslında SMMM sınavının 8 farklı sınavdan oluştuğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bölümde çalışmanın bulguları bu sınavların her birinin ayrı başlık altında incelenmesi suretiyle sunulmuştur.

5.1. Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Meslek Hukuku Sınavı

SMMM ve YMM mesleklerinin yasal alt yapısı 3568 sayılı yasa ile düzenlenmiştir. Bunun yanında bu mesleklerle ilgili farklı konuları düzenleyen çok sayıda yönetmelik bulunmaktadır. Daha önce de ifade edildiği gibi SMMM sınavında soru gelen konulardan birisi de meslek hukukudur.

Bu konunun sınavda yer almasının nedeni SMMM adaylarının meslekleri ile ilgili mevzuat hakkında bilgi sahibi olmaları gereğidir. Dolayısıyla sınavda çıkan sorular 3568 sayılı yasa ve bu yasa kapsamında düzenlenmiş çeşitli yönetmelikleri kapsamaktadır. Buradan hareketle 2008-2021 tarihleri arasında meslek hukuku konusu kapsamında SMMM sınavında çıkan sorular iki açıdan değerlendirilmiştir. Değerlendirmede ilk olarak hangi yasa ya da yönetmelik kapsamında kaç soru sorulduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise soruların yıllar itibariyle tekrarlanma frekansları belirlenmiştir. Bu analizin amacı meslek hukuku sınavında hangi yasal düzenlemelere ve hangi sorulara ağırlık verildiğini ortaya koymaktır. Tablo 1’de meslek hukuku sorularının dayanağı olan mevzuat görülmektedir.

Tablo 1. Meslek Hukuku Mevzuatı ve Soru Sayısı

Mevzuat Adı	Soru Sayısı
3568 Sayılı SMMM ve YMM Kanunu	46
SMMM ve YMM’lerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	37
SMMM ve YMM Kanunu Disiplin Yönetmeliği	31
SMMM ve YMM’lerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik	17
Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği (MSUGT)	12
SMMM Odaları Yönetmeliği	10
SMMM ve YMM Tasdik Usul ve Esasları Yönetmeliği	8
SM, SMMM ve YMM Mesleklerine İlişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği	7
213 Sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK)	6
SMMM Staj Yönetmeliği	5
Diğer	7

Tablo 1 incelendiğinde meslek hukuku sınavında çıkmış soruların yaklaşık %25’inin 3568 sayılı kanun kapsamında olduğu görülecektir. Bunu Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik, Disiplin Yönetmeliği ve Etik İlkeler Hakkındaki Yönetmelik izlemektedir. Sadece bu dört mevzuattan çıkmış soru sayısı 131 olup toplam soru sayısının yaklaşık %70’idir. Bu durum doğal bir sonuçtur. Nitekim meslek mensuplarının icra edecekleri mesleğin temel esasları bu mevzuatta düzenlenmiştir. Bunun yanında tabloya bakıldığında mesleğin icrasındaki çeşitli konuları düzenlemeyle ilgili olan iki mevzuattan da (MSUGT ve VUK) toplam 18 soru sorulduğu görülmektedir. Fakat bu durum SMMM sınavına girecek adayların meslek hukuku sınavı için bu iki

mevzuatın tamamını bilmeleri gerektiği anlamına gelmemektedir. Çünkü VUK kapsamından sorulan soruların tamamı “müşterek ve müteselsil sorumluluk” konusu ile ilgilidir. MSUGT kapsamında sorulan sorular ise “muhasebenin temel kavramları, mali tablo ilkeleri ve mali tablo çeşitleri” konuları ile ilgilidir. Buradan hareketle soruları hazırlayanlar nezdinde bu konuların da mesleğin icrası ile yakından ilişkili olduğu söylenebilir ve SMMM sınavına girecek adaylar tarafından bilinmesi gereken konulardır. Son olarak tabloda diğer sınıfta görülen yedi soru 3568 sayılı yasa kapsamında düzenlenmiş olan ve konuyla doğrudan ilişki olan diğer mevzuatlardan sorulmuştur. Bunlardan sadece birer soru sorulduğu için tabloda ayrı ayrı gösterilmemişlerdir.

Tablo 1’de yasal dayanağı gösterilen meslek hukuku soruları, yıllar itibariyle tekrarlanma frekansları ile birlikte Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Meslek Hukuku Sınavında Çıkmış Sorular ve Dönemleri

Sorular	Dönemler
Meslek mensuplarının uymak zorunda oldukları temel etik ilkeler nelerdir?	20/1,19/1,16/2,15/3,15/1,12/2,08/1
SMMM mesleğinin konusu nedir?	
Müşterek ve müteselsil sorumluluğu açıklayınız.	
Yapılan işler için sözleşme yapılması zorunlu olan konular nelerdir?	20/1,18/1,16/3,12/3,10/1
Muhasebenin temel kavramlarından soruda belirtilen kavramı açıklayınız.	11/3,11/2,11/1,10/3,10/1
Meslek sırrı kavramını açıklayınız.	18/2,17/2,13/3,09/3
MSUGT’de yer alan mali tabloları sıralayarak bu tabloların nasıl sınıflandırıldığını yazınız.	18/2,16/2,12/1,10/2
Meslek mensuplarına yasaklanmış faaliyetler nelerdir?	16/2,15/2,13/2,08/2
Odaların kuruluş amacı ve faaliyet sınırları hakkında bilgi veriniz.	12/3,11/2,10/1,09/1
TÜRMOB genel kurulunun görevleri, oluşumu, üyeleri ve süresi hakkında bilgi veriniz.	12/3,10/3,10/1,09/1
SMMM olabilmenin genel şartları nelerdir?	20/2,19/1,17/3,09/1
Meslekle bağdaşan (yapılmasında sakınca olmayan) işler nelerdir?	20/219/2,18/2,16/1
Meslekten çıkarma cezası gerektiren haller nelerdir?	21/1,19/1,18/1,15/1
Temel etik ilkelere karşı oluşabilecek tehditler nelerdir?	21/2,19/2,13/3,09/3
Oda genel kurulunun görevleri ve oluşumu hakkında bilgi veriniz.	20/1,15/1,10/1
Disiplin cezası türlerini yazınız.	20/1,16/3,12/3
Tüm meslek mensuplarına ilişkin tehditleri ortadan kaldırmaya veya kabul edilebilir bir düzeye indirmeye yönelik mevzuat ile oluşturulabilecek önlemler nelerdir?	21/1,20/2,19/3
SMMM odalarının organları nelerdir?	21/1,17/3,15/1
Oda haksız rekabetle mücadele kurulunun üyeleri, teşekkülü ve görevleri hakkında bilgi veriniz.	17/2,12/3,10/1
Defter ve belgelerin saklanması ve iadesine ilişkin SMMM’lerin yükümlülükleri nelerdir?	17/1,15/2,10/2
Staja başlama, sürdürme ve tamamlama ile stajın amacı hakkında bilgi veriniz.	16/3,13/1,09/2
Büro edinme ve tabela asılması zorunluluğu hakkında bilgi veriniz?	15/2,14/2,10/3

Denetim raporunun bölümleri ve çeşitleri hakkında bilgi veriniz.	14/3,12/2,09/2
Çalışanlar listesinden silinmeyi gerektiren haller nelerdir?	20/2,16/3,15/3
Sözleşmelerde bulunması gereken asgari bilgiler hakkında bilgi veriniz.	19/3,18/1
İşin devri halinde ücret hakkında uygulanacak esaslar hakkında bilgi veriniz.	18/1,16/1
Oda yönetim kurulunun görevleri, oluşumu ve üyelerinin seçilmesi hakkında bilgi veriniz.	17/3,13/2
YMM'lerin sözleşme yaptıkları ilgililer nezdindeki yetkileri nelerdir?	17/1,13/1
SMMM odalarının amaçları nelerdir?	17/1,14/3
Sözleşmenin SMMM tarafından tek taraflı feshinin gerekçelerini yazınız.	16/2,11/1
Tedbir kararı hangi durumlarda ve ne zamana kadar verilir?	16/1,13/2
Oda disiplin kurulunun görevleri nelerdir?	15/2,14/3
Müşterilerden gelen işlerin kabulü ya da reddi ile ilgili uygulama esasları nelerdir?	15/1,13/1
YM'lerin tasdik edecekleri belgeler, tasdik konuları ve tasdik usul ve esasları nelerdir?	14/3,10/1
Disiplin soruşturması kararına karşı itiraz nasıl yapılır?	14/2,11/3
Meslek mensupları hangi hallerde iş kabul edemezler?	14/1,08/3
Disiplin cezalarında farklı uygulama hakkında bilgi veriniz.	13/3,10/1
İlçelerde meslek odası kurulması nasıl gerçekleştirilir ve şartları nelerdir?	13/1,08/3
Disiplin soruşturmasında zamanaşımı hakkında bilgi veriniz.	13/1,12/1
TÜRMOB yönetim kurulu üyeleri ve başkanı hakkında açıklama yapınız.	12/2,10/2
Sınav sonuçlarının yargıya intikali durumunda bilirkişi heyetinin oluşumu nasıl olur?	11/1,08/3
TÜRMOB disiplin kuruluna seçilecek üyeler hakkı bilgi veriniz.	11/1,08/1
Disiplin soruşturmalarına karar veren organlar hangileridir?	10/3,09/2
Odaların gelirleri, kimlerden hangi oranlarda alındığı ve tahsilatı hakkında bilgi veriniz.	10/2,09/2
TÜRMOB disiplin kurulunun görevlerini açıklayınız.	10/1,08/1

SMMM sınavı meslek hukuku soruları üzerinde yapılan analiz sonucu en az iki dönem sorulmuş olan sorular Tablo 2'de gösterilmiştir. Buna göre 45 adet sorunun iki veya daha fazla dönemde sorulduğu görülmektedir. Bu sorulara bakıldığında genel olarak SMMM mesleğinin temel özelliklerini ya da ana hatlarıyla kapsamını yansıttıkları görülmektedir. Dolayısıyla meslek mensuplarının mesleki faaliyetleri sırasında sıklıkla karşılaşılabilecekleri durumların bilinmesi açısından SMMM sınavına girecek adayların meslek hukuku sınavı çerçevesinde bu konulara hakim olmalarının faydalı olacağı söylenebilir.

5.2. Sermaye Piyasası Mevzuatı Sınavı

SMMM sınavının ilk kez 2008 yılında uygulandığı daha önce ifade edilmiştir. Fakat Sermaye Piyasası Mevzuatı konusu 2015 yılından itibaren bu sınavın kapsamına dahil edilmiştir. Bu nedenle Sermaye Piyasası Mevzuatı sınavlarında çıkmış soruların analizi sekiz yıllık veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu sınav kapsamında en az iki dönemde sorulmuş sorular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Sermaye Piyasası Mevzuatı Sınavında Çıkmış Sorular ve Dönemleri

Sorular	Dönemler
Yatırım ortaklıklarına kuruluş izni verilmesi için istenilen zorunlu kriterler-belgeler nelerdir?	19/2,16/3,16/2,15/1
Yatırım ortaklıklarını tanımlayınız ve faaliyet alanı sınırını belirtiniz.	19/3,18/3,16/2,16/1
SPK’da düzenlenen suçlar nelerdir?	19/3,19/1,17/3,15/3
Payların halka arz edilmesi işlemini açıklayınız.	21/2,18/2,15/2,15/1
SPK’ya göre “Halka Açık Ortaklık” statüsünün nasıl kazanıldığını açıklayınız.	21/2,19/2,18/1,17/1
SPK’ya göre faaliyette bulunabilecek sermaye piyasası kurumları hangileridir?	19/2,16/3,15/3
Bağımsız denetleme kuruluşlarının sorumluluklarını açıklayınız.	19/1,16/3,15/2
Sermaye piyasası araçlarının halka arz yoluyla satışında kullanılan yöntemler nelerdir?	19/2,16/3,15/1
SPK’daki “Kayıtlı Sermaye Sistemine” ilişkin düzenlemeleri açıklayınız.	18/2,17/2,16/1
“Yatırım Fonu” kavramını açıklayınız.	19/1,15/2,15/1
Payların türlerini ve sahiplerine sağladığı hakları yazınız.	19/2,15/2
“Girişim Sermayesi” kavramını açıklayınız.	19/1,15/1
Ürün ihtisas borsalarında işlem gören ürünler hangileridir?	19/3,18/1
Finansal piyasaların 5 fonksiyonunu yazınız.	19/3,18/1
Sermaye piyasaları kapsamında “Borçlanma Araçlarını” açıklayınız.	19/1,15/3
Gayrimenkul sertifikası nedir?	18/3,17/2
Sermaye piyasası kurumlarını ve izin verilen diğer kurumları sıralayınız.	16/2,15/2
“Kira Sertifikası” ve “Varlık Kiralama Şirketi” kavramlarını açıklayınız.	19/1,18/2
“Birinci El Piyasa” kavramını açıklayınız.	18/1,15/1
“İkinci El Piyasa” kavramını açıklayınız.	18/1,15/2
“İzahname” kavramını açıklayınız.	21/1,15/3
“Örtülü Kazanç Aktarımı” hakkında bilgi veriniz.	21/2,18/3

Tablo 3’e bakıldığında sadece 22 adet sorunun iki veya daha fazla dönemde sorulduğu görülmektedir. Ayrıca bir soru farklı dönemlerde en fazla dört kez sorulmuştur. Bu istatistikler diğer sınavlarla kıyaslandığında oldukça düşüktür. Bu durumun sebebi ise yukarıda ifade edildiği üzere Sermaye Piyasası Mevzuatı sınavının 2015 yılında SMMM sınavının kapsamına dahil edilmesidir. Yani bazı soruların sorulma sıklığının artması için o sınav kapsamındaki konuların tamamından soru sorulacak kadar dönem geçmesi gerekmektedir. Tablo 3’e bakılarak Sermaye Piyasası Mevzuatı sınavı için bu durumun son yıllarda yavaş yavaş gerçekleştiği söylenebilir. Buradan hareketle gelecek dönemlerde bazı soruların tekrarlanma sıklığının artacağı düşünülebilir.

Tablo 3’te listelenen sorular tek tek incelendiğinde varılan kanı ise bu sınav çerçevesinde Sermaye Piyasası Kanunu’nun soruların çerçevesini belirlediği ve tekrar eden soruların bu kanunun en temel konularından olduğudur. Dolayısıyla meslek mensubu adaylarının bu sınav için Sermaye Piyasası Kanunu’nun temel konuları noktasında bilgi eksikliğinin olmaması büyük önem taşımaktadır.

5.3. Vergi Mevzuatı ve Uygulaması Sınavı

SMMM mesleği doğası gereği çok farklı konuda çok fazla sayıda mevzuata hakim olmayı gerekli kılan bir meslektir. Başka bir ifadeyle meslek mensuplarının yaptığı her bir işlem bir kanuna, yönetmeliğe ya da bir tebliğe dayanmaktadır. Aslında muhasebe bilimi de bu açıdan diğer birçok sosyal bilim dalından ayrılmaktadır. Yani muhasebe teorisindeki bilgilerin çoğunun mevzuatta karşılığı vardır. Bu geniş mevzuat yelpazesinde en önemlilerinden biri ise vergi mevzuatıdır. Örneğin bir muhasebe kaydının MSUGT’ne uygun yapılmaması kolaylıkla telafi edilebilecek bir hatadır. Fakat bir mükellefin vergi matrahının vergi mevzuatına aykırı bir şekilde hesaplanması ve beyan edilmesi hem meslek mensubu hem de mükellef için ciddi yaptırımlar doğurabilecek önemli bir hatadır. Konuya bu çerçeveden bakıldığında SMMM sınavı içinde yer alan Vergi Mevzuatı ve Uygulaması sınavının meslek mensubu adayları için mümkün olduğunca ayrıntılı bir şekilde hazırlanması gereken bir sınav olduğunu söylemek yanlış olmaz. SMMM adaylarının Vergi Mevzuatı ve Uygulaması sınavına hazırlanmaları sırasında onlara yardımcı olması beklentisiyle, bu sınav kapsamında en az iki dönem çıkmış sorular Tablo 4’te listelenmiştir.

Tablo 4. Vergi Mevzuatı ve Uygulaması Sınavında Çıkmış Sorular ve Dönemleri

Sorular	Dönemler
Bir mükellefin belli bir dönemde elde ettiği çeşitli gelirler ve giderler tutar olarak verilip, vergiye tabi gelirin (matrah) hesaplanması	23 dönem
“Emsal bedel” kavramının tanımı.	20/2,19/3,19/2,17/1,12/3,08/1
“Menkul sermaye iradı” kavramına örnek verilmesi ya da kavramın tanımı.	21/1,19/3,19/1,17/1,16/3,16/2
Çeşitli gelir ve gider tutarları verilerek kurumlar vergisi matrahının hesaplanması.	21/2,20/1,19/1,10/1M,08/3
Bir mükellefin belli bir dönemde elde ettiği çeşitli gelirler ve giderler tutar olarak verilip, vergi tutarının hesaplanması	16/1,12/1,11/3,10/1,09/1
Beyanname çeşitleri nelerdir?	20/1,19/2,18/3,16/2,15/2
“Vergi ziyarı” kavramının tanımı.	20/2,19/2,17/1,13/2,12/3
“Vergi sorumlusu” kavramının tanımı.	21/1,19/1,17/3,16/3,13/1
Çeşitli gelir ve gider tutarları verilerek kurumlar vergisi tutarının hesaplanması.	21/1,15/1,14/2,13/2,12/2
Bir işletmenin belli bir dönemde ödemesi gereken KDV tutarının hesaplanması.	19/2,18/2,17/1,16/3,08/3
“Gelir” kavramının unsurları ve tanımı.	19/3,17/1,16/1,09/1
Bilanço esasına göre tutulması zorunlu olan defterler nelerdir?	19/1,18/2,18/1,16/3
“Ücret” kavramına örnek verilmesi ya da kavramın tanımı.	21/1,19/1,17/1,16/3
“Aciz hali” kavramını açıklayınız.	18/1,15/1,12/1,09/3
“Örtülü sermaye” kavramının tanımı ya da hesaplanması.	17/3,16/2,16/1,13/3
KDV kanununa göre “Hizmet” kavramının tanımı.	21/1,16/2,15/3,11/1
Kurumlar vergisine tabi mükellefleri sayınız.	13/1,11/1,09/3,08/2
“Bilanço” kavramının tanımı.	20/2,19/2,17/1
Tasfiye beyannameleri kim tarafından verilir?	21/1,18/3,16/2
“Zamanaşımı” kavramının tanımı.	21/1,16/2,14/3
Defter beyan sisteminden kimler yararlanabilir?	21/2,20/2,20/1
Mükellef türleri nelerdir?	19/3,17/1
“Muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge” kavramının tanımı.	19/3,17/3
“Mükellef” kavramının tanımı.	18/3,16/2
Bir işletmenin tecil edilecek ve iade alınacak KDV tutarlarının hesaplanması.	18/3,17/2
VUK’da yer alan hesap hataları hangileridir?	18/3,17/2
“Mukayyet değer” kavramının tanımı.	18/1,10/2
“Vergi tarihi” kavramının tanımı.	17/3,16/1
“Resen vergi tarihi” kavramının tanımı.	17/1,14/1
“İkmalen vergi tarihi” kavramının tanımı.	15/2,14/1
“Diğer kazanç ve iradlar” kavramının tanımı/unsurları.	16/3,13/2
“Serbest meslek kazancı” kavramına örnek verilmesi ya da kavramın tanımı.	16/2,15/2
“Vergi teminatı” kavramının tanımı.	15/3,15/1
Vergilendirilmeyecek değer artışı kazançları konusunu açıklayınız.	14/2,10/1M
KDV kanununda yer alan istisnaları yazarak, “tam” ve “kısmi” istisna kavramlarını açıklayınız.	14/1,10/1
Cebren tahsil şekillerini sıralayınız.	12/2,10/1M

Tablo 4'ten de görüleceği gibi Vergi Mevzuatı ve Uygulaması sınavında 36 adet soru farklı dönemlerde birden fazla kez sorulmuştur. Bu soruları teorik bilgi içeren ve uygulamaya yönelik sorular olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür. Uygulama sorularından en sık sorulanı herhangi bir mükellefin gelir vergisi matrahının hesaplanması yönündedir. Bu soru kalıbı 23 farklı dönemde sınava giren adaylara yöneltildiği için dönemler ayrı ayrı tabloya yazılmamıştır. Bunun yanında kurumlar vergisi matrahının, herhangi bir vergi tutarının ve KDV'ye ilişkin herhangi bir tutarın hesaplanması uygulama sorularının genel çerçevesini oluşturmaktadır. Bu çerçevenin meslek mensuplarının mükellefler adına gerçekleştirdiği vergi işlemlerinin rutini olduğu açıktır. Yani uygulama soruları mesleğin icrasında sıklıkla karşılaşılan durumları kapsamaktadır. Teorik bilgi sorularının ise aslında vergi uygulamalarının gerçekleştirilmesinde meslek mensuplarının ihtiyaç duyacağı kuramsal çerçeve dahilinde oldukları söylenebilir. Emsal bedel, menkul sermaye iradı, beyanname çeşitleri, vergi ziyayı, vergi sorumlusu gibi kavramlar Vergi Mevzuatı ve Uygulaması sınavında en sık sorulan teorik bilgi sorularıdır. Bu sorular önceki dönemlerde kavramların açıklanması şeklinde sorulur iken son yıllarda genellikle boşluk doldurma şeklinde sorulmaktadır. Özetle Vergi Mevzuatı ve Uygulaması sınavında sorulan soruların genel itibarıyla meslek mensuplarının bilmesi gereken asgari düzeyde ve temel bilgiler olduğunu ifade etmek mümkündür.

5.4. Hukuk Sınavı

SMMM mesleği kapsamındaki faaliyetlerin çok kapsamlı bir mevzuata tabi olduğu daha önce ifade edilmiştir. SMMM Meslek Hukuku, Sermeye Piyasası Mevzuatı ve Vergi Mevzuatı konuları mesleğin uygulaması ile bir bütün halinde ilişkili oldukları için SMMM sınavında ayrı ayrı birer sınav olarak ele alınmaktadır. Bunların dışında kalan ve meslekle çeşitli konular bakımından ilişkili olan mevzuat ise toplu olarak "Hukuk Sınavı" adı altında SMMM sınavına dahil edilmiştir. Bu sınav kapsamında adaylara çok çeşitli hukuk dallarından sorular sorulmaktadır. Buradan hareketle 2008-2020 tarihleri arasında hukuk sınavında çıkan sorular iki açıdan değerlendirilmiştir. Değerlendirmede ilk olarak hangi yasa kapsamında kaç soru sorulduğu tespit edilmiş ve böylelikle sınavın yasal çerçevesi belirlenmiştir. Daha sonra ise soruların yıllar itibarıyla tekrarlanma frekansları belirlenmiştir. Analiz edilen soruların 175 adeti Tablo 5'te belirtilen kanunlar kapsamındadır. Geri kalanlar ise genel hukuk literatürüne dayanmaktadır.

Tablo 5. Hukuk Mevzuatı ve Soru Sayısı

Mevzuat Adı	Soru Sayısı
6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu	54
6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu	42
4857 Sayılı İş Kanunu	30
4721 Türk Medeni Kanunu	22
2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu	13
5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu	8
2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu	4
4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu	2
Toplam	175

Tablo 5'ten görüldüğü üzere Hukuk sınavında sorulan soruların tamamına yakını Türk Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu, İş Kanunu, Medeni Kanun ve İdari Yargılama Usulü Kanunu kapsamındadır. Bu kanunların içeriğine bakıldığında sınava girecek bir adayın oldukça fazla hukuk bilgisine sahip olması gerektiği düşünülebilir. Fakat Hukuk sınavında bahsi geçen bu kanunların sadece SMMM mesleği ile ilgili olan belirli kısımlarından sorular sorulmaktadır. Dolayısıyla sınava girecek olan adayların kanunların sadece ilgili kısımlarına çalışmaları sınavda başarılı olmalarını sağlayacaktır. Tablo 6'da Hukuk sınavında farklı dönemlerde birden fazla kez sorulmuş olan sorular listelenmiştir. Bu soruların yukarıda geçen kanunların hangi kısımlarına çalışılması gerektiği konusunda adaylara fikir vereceği düşünülmektedir.

Tablo 6. Hukuk Sınavında Çıkmış Sorular ve Dönemleri

Sorular	Dönemler
TTK'da yer alan şirketlere (Anonim, Limited, Kollektif, Komandit, Adi Şirket) ilişkin; "tanımı, kuruluş aşamaları, özellikleri, yönetimi, temsili, organları, sermayesi, ana sözleşmede yer alması gereken hususlar" konularından bir veya birkaçının açıklanması.	20/1,19/1,18/2,18/1,17/1,14/1,11/2,10/2,10/1,10/1 M,09/1,08/1
Hizmet akdinden doğan borçlar bakımından işçi ya da işverenden birinin borçlarını sıralayınız.	21/2,18/3,18/2,15/2,12/3,12/2,10/2
Kıdem tazminatının; "tanımı, hesaplanması ve koşulları" konularından bir veya bir kaçının açıklanması/sıralanması.	
Kambiyo senetlerini (ticari senetler) sıralayınız/özelliklerini yazınız.	
Hukukun yazılı kaynakları arasındaki hiyerarşi ne demektir, bu kaynakları (hiyerarşik olarak) sıralayınız.	17/3,17/2,15/1,13/2,12/1
Ticari işletmelerin tanımı ve genel unsurlarını yazınız.	19/3,18/3,17/3,17/1,15/3
İş sözleşmesinin tanımını yaparak unsurlarını yazınız.	19/3,17/1,16/1,13/1,10/1
Borcu sona erdiren halleri sıralayınız/açıklayınız.	19/2,15/2,13/3,11/3,11/2

Yazılı yapılması gereken iş sözleşmelerini yazınız.	20/2,18/1,15/1,08/2
Haksız fiilin unsurlarını yazınız.	19/3,16/2,12/2,10/1M
Fiil ehliyetini açıklayarak, gerçek kişilerin fiil ehliyetine göre türlerini yazınız.	16/2,15/2,14/3,09/1
Gerçek kişi tacir kavramını tanımlayarak, tacir olmanın hüküm ve sonuçlarını yazınız.	16/2,15/2,10/1,08/3
Vaka sorusu.	21/2,21/1,20/2
İş sözleşmesinin türlerini maddeler halinde yazınız.	19/2,13/1,10/1
Bağımlı ve bağımsız tacir yardımcılarını sayınız.	21/1,18/3,18/1
Borç ilişkisi kavramını açıklayarak, unsurlarını sıralayınız.	18/3,17/3,12/3
Sebepsiz zenginleşme kavramını tanımlayarak, unsurlarını yazınız.	18/1,14/2,11/2
“Tüzel kişi” kavramını açıklayarak türleri hakkında bilgi veriniz.	13/1,12/3,11/3
Ticaret unvanı ve korunması hakkında bilgi veriniz.	13/2,11/1
“Gerçek kişi” kavramını tanımlayarak, başlangıcı ve sona ermesi hakkında bilgi veriniz.	13/3,10/1M
Hakkın korunmasını anlatarak, dava türlerini açıklayınız.	13/3,09/3
“İhtiyaten haciz” konusunu açıklayınız.	12/2,11/3
İkametgâhın önemini açıklayınız.	14/1,12/1
Ticari işletmelerde şube kavramını açıklayarak, şube olmanın hüküm ve sonuçlarını yazınız.	15/2,12/2
Temsil yetkisini sona erdiren halleri sıralayınız.	15/3,14/3
Anonim şirketlerin yönetim kurulunun özelliklerini yazınız.	16/3,14/1
Ticari işin tanımını yaparak, hangi işin ticari sayıldığını belirtiniz.	17/2,15/1
Ücretli yıllık izin hakkından yararlanmanın temel şartı nedir? Kıdeme göre kaç gün yıllık ücretli izin hakkı verilir?	21/1,17/2
Sigortalı sayılanları ve sigortalı sayılan farklı kişilerin (soruda sayılmış) sigortalılığının başlangıç anını yazınız.	20/2,08/2
“Haksız rekabet” kavramını ve eylemlerini açıklayınız.	13/1,09/3
İdari yargı yerlerini (mercilerini) ve görevlerini kısaca açıklayınız.	13/1,10/1
İş kanununa göre “bildirimsiz fesih” kavramını açıklayarak, temel sebeplerini sıralayınız.	12/1,09/1
Danıştay’ın yargı ile ilgili görevlerini anlatınız.	11/1,09/2
Ticari defterlerin ispat konusu olabilmesinin koşulları nelerdir?	10/1,08/2
Sözleşmelerde “kesin hükümsüzlük” kavramını tanımlayarak, sebeplerini sıralayınız.	21/2,15/1

Uygulamada şahıs ve sermaye şirketlerinin kuruluş işlemlerinden başlamak üzere faaliyetleri sırasında gerçekleşen her türlü mali nitelikli işlem meslek mensupları tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle Türk Ticaret Kanunu kapsamında Hukuk sınavında en sık sorulan sorular şirketlerin özelliklerine ilişkin kuruluşları, yönetimleri, temsilleri vb. gibi konularla ilgilidir. Bunun yanında ticari işletmeler, tacir ve yardımcıları, kambiyo senetleri gibi temel konulardan da sıklıkla soru geldiği görülmektedir. İş kanunu kapsamında işçi-işveren ilişkisinde tarafların birbirlerine karşı borçları ya da sorumlulukları ve kıdem tazminatına ilişkin hususlar en sık sorulan sorular arasındadır. Borçlar Kanunu kapsamında ise taraflar arasındaki borç ilişkisi ve borcu sona erdiren

haller gibi soruların sıklıkla sorulduğu söylenebilir. Burada ifade edilmesinde yara görülen son bir husus da son üç dönemde Hukuk sınavında vaka sorularının sorulmaya başlanmasıdır. Bu soru tarzında bir şahıs ya da işletmenin bir konuda içinde bulunduğu hukuki durum kısaca tanıtarak, örneğin hangi sürede hangi mahkemeye başvurulması gerektiği gibi uygulamaya yönelik izlenmesi gereken yolun açıklanması istenmektedir. Son üç dönemde üst üste bu tarz bir sorunun sorulması ileride yapılacak sınavlarda da vaka sorularının sorulmaya devam edebileceğini düşündürmektedir. Bu nedenle adayların Hukuk sınavına çalışırken edindikleri bilgileri örnek bir olaya entegre edebilmelerinin de oldukça önemli bir husus olduğunu söylemekte yarar vardır.

5.5. Muhasebe Denetimi Sınavı

3568 sayılı konunun ilgili maddesinde (m.2/c) de belirtildiği üzere meslek mensuplarının yapmakla yükümlü olduğu işlerden birisi de bilgi, belge ve mali tabloların denetimidir. Muhasebe Denetimi sınavı SMMM sınavı kapsamına bu nedenle dahil edilmiştir. Bu sınavda sorulmuş sorular tekrarlanma sıklığına göre Tablo 7’de listelenmiştir.

Tablo 7. Muhasebe Denetimi Sınavında Çıkmış Sorular ve Dönemleri

Sorular	Dönemler
Genel kabul görmüş denetim standartlarının tamamının ya da soruda belirtilen bir alt başlığının açıklanması.	17/3,17/2,17/1,16/2,15/2,14/2,13/1,1/3,11/1,10/3,10/1,10/1M,09/3,08/3,08/1
İç kontrol/denetim sisteminin; “tanımı, amacı, unsurları, ilkeleri ve tanınmasında kullanılan yöntemler” konularından bir veya bir kaçının açıklanması/sıralanması.	19/1,18/1,16/3,16/2,15/3,15/2,14/1,14/3,14/2,13/2,12/1,11/3,11/1
Denetim tekniklerinin tamamının ya da soruda belirtilen bir tanesinin açıklanması.	17/3,15/3,15/1,13/1,12/3,12/1,11/1,10/3,10/2,10/1M
Denetçi görüş türlerinin (olumlu, şartlı, olumsuz, görüş bildirmekten kaçınma) açıklanması ya da soruda belirtilen bir tanesinin şartlarının belirtilmesi.	18/2,17/3,15/2,14/2,13/3,11/3,11/1,09/3,09/1,08/2
Denetim kanıtlarının; “tanımı, sıralanması, güvenilirliğini ve kalitesini, uygulanışını ve sayısını etkileyen faktörler” konularından bir veya bir kaçının açıklanması/sıralanması.	18/3,18/1,17/2,13/2,12/2,11/3,10/1,08/3
Denetim riskini ve türlerini açıklayınız/sıralayınız.	18/3,17/2,16/1,17/3,13/2,12/1
Denetim sürecinin ana aşamalarını sıralayınız.	18/1,17/2,16/1,13/1,11/2
Denetçi kavramının ya da denetçi türlerinden (iç denetçi, dış denetçi vb.) soruda belirtilen bir tanesinin tanımlanması.	20/1,16/3,16/2,16/1,10/2
Bir işlem ve o işleme yönelik işletmenin yaptığı muhasebe kaydı verilip, yapılan kaydın doğru olup olmadığının açıklanması.	18/3,18/2,18/1,17/3
Bağımsız denetim raporunun temel bölümleri nelerdir?	18/2,15/3,14/3,12/2
Maddi doğruluk testleri hakkında açıklama yapınız.	14/3,12/3,11/3,09/1
Bağımsız denetim (finansal tablo denetimi) nedir?	19/1,16/3,16/1
Doğrulama (mutabakat) mektupları hakkında bilgi/örnek veriniz.	14/1,12/3,09/3

Muhasebe denetiminin tanımını yapınız.	19/1,17/1,10/1M
Uygunluk denetimi hakkında bilgi veriniz.	17/1,15/2,09/3
Risk odaklı denetimin amacı ve genel uygulama aşamaları nelerdir?	18/3,17/1,08/3
Kontrol (uygunluk) testlerini tanımlayınız.	14/3,12/3
Denetim stratejisi hakkında açıklama yapınız.	16/2,16/1
Denetçinin/denetimin genel amaçları hakkında bilgi veriniz.	17/1,10/1
Faaliyet denetimi hakkında bilgi veriniz.	17/1,09/3
Bağımsız denetim sözleşmesinin temel unsurları nelerdir?	18/2,14/1
Denetimde önemlilik nedir? Önemlilik kavramı hangi hallerde kullanılır?	21/1,15/1
Soruda verilen işleme göre bağımsız denetçinin işletme yönetimine önerileceği kayıt nedir?	20/2,18/2
Soruda verilen herhangi bir hesap döngü yaklaşımı çerçevesinde hangi hesap ve belgelerle ilişkilidir?	20/1,19/2
Kalite kontrol sistemi nedir? Unsurları nelerdir?	19/2,13/3
Mesleki şüphelilik hakkında bilgi veriniz.	19/2,15/1
Önemli bir varlığın mevcudiyeti ve durumuna ilişkin yeterli ve uygun denetim kanıtı elde etmek üzere uygulanması gerek yöntemler nelerdir?	19/1,15/3

Muhasebe Denetimi sınavında sorulmuş soruların incelenmesi sırasında tespit edilen en önemli husus son yıllarda soruların çok fazla tekrara düşmemesidir. Tablo 7'ye bakıldığında son dört dönemde sadece dört tane sorunun geçmiş dönemlerde sorulmuş olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni önceleri soruların muhasebe denetimi literatüründen (teorisinden) sorulurken, son dönemlerde Bağımsız Denetim Standartlarından (BDS) soruluyor olmasıdır. Bu standartlara Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun resmi internet sitesinden ulaşmak mümkündür. Bu noktada Muhasebe Denetimi sınavına girecek olan adayların BDS'ler hakkında bilgi sahibi olmalarının önem arz ettiğini ifade etmekte yarar vardır. Bununla birlikte Tablo 7'den en çok tekrarlanan soruların; genel kabul görmüş denetim standartları, iç kontrol sistemi, denetim teknikleri ve görüş türleri gibi muhasebe denetimine ilişkin temel konular çerçevesinde oldukları anlaşılmaktadır. Adayların sadece SMMM sınavı için değil aynı zamanda mesleki yeterlilikleri için de bu konuları bilmeleri oldukça önemlidir.

5.6. Finansal Tablolar ve Analizi Sınavı

SMMM sınavı kapsamında yer alan sekiz sınavdan üçü diğerlerine nazaran muhasebenin hesap(lama), kayıt ve raporlama fonksiyonlarıyla daha fazla alakalıdır. Bu sınavlardan ilki Finansal Tablolar ve Analizi sınavıdır. Bu sınavda daha önce sorulmuş sorular tekrarlanma sıklığına göre Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Finansal Tablolar ve Analizi Sınavında Çıkmış Sorular ve Dönemleri

Sorular	Dönemler
“Oran (Rasyo) Analizi” yöntemiyle soruda belirtilen oranların hesaplanması/yorumlanması	31 dönem
Soruda verilen finansal tablo kalemlerinin “Dikey Yüzdeler” yöntemiyle analiz edilmesi/yorumlanması.	17/2,15/2,14/3,14/1,13/3,13/1,12/1,11/3,10/3,10/2,10/1M,09/2
Genel kabul görmüş muhasebe temel kavramlarını sıralayınız ya da soruda belirtilen kavramı açıklayınız.	16/1,15/3,15/1,12/2,12/1,11/1,10/2,10/1M
Soruda verilen finansal tablo kalemlerinin “Karşılaştırmalı Tablolar (Yatay Analiz)” yöntemiyle analiz edilmesi/yorumlanması	14/2,13/2,12/2,11/3,10/2,09/3,09/2
“Eğilim Yüzdeleri (Trend Analizi)” yöntemiyle soruda verilen finansal tablo kalemlerinin eğilim yüzdelerinin hesaplanması ve yorumlanması.	18/3,18/1,17/2,16/3,12/3
Bazı finansal tablo kalemlerinin yıllar itibarıyla Trend Analizi sonuçları verilerek bu sonuçların sadece yorumlanması	19/3,15/3,14/3,13/3,09/1
Kapsamına, amacına ya da kimin işine yaradığına göre finansal tablolar analizi türlerini yazınız.	15/2,13/1,12/3,11/3,10/1
Karışık halde verilmiş olan bilanço ve gelir tablosu kalemlerinden hareketle bilanço ve gelir tablosunun düzenlenmesi.	18/2,17/1,16/3,16/1
Finansal tabloların analizinde kullanılan teknikleri sıralayınız.	15/1,10/1,09/3
Soruda verilen oranlardan hareket ederek bilanço ve gelir tablosu kalemlerinin tutarlarının ya da istenen başka oranların hesaplanması.	21/2,19/3,19/1
Soruda verilen finansal tablo kalemleri ile ek bilgilerden yararlanarak nakit akış tablosuna ilişkin belirtilen kalemlerin tutarlarının hesaplanması.	20/2,20/1,16/2
Soruda verilen bazı maliyet kalemlerinden hareketle satışların maliyeti tablosunun düzenlenmesi.	19/1,14/1,11/2
“Trend Analizini” kısaca açıklayınız.	15/2,12/2
Soruda verilen bazı gelir tablosu kalemlerinden hareketle gelir tablosunun düzenlenmesi	16/2,11/2
Kar dağıtım tablosu hakkında bilgi veriniz.	15/1,12/3
Gelir tablosu düzenleme ilkelerini yazınız.	13/2,10/3
Fon akım tablosu hakkında bilgi veriniz.	14/2,13/2
Finansal tablo hazırlama amaçlarını yazınız.	14/1,10/1M

Finansal Tablolar ve Analizi sınavında sorulmuş soruların incelenmesi sonucunda üç önemli husus tespit edilmiştir. Bunlardan ilki son yıllarda (16/1 döneminden bu yana) bu sınavda hiç teorik bilgi sorusu sorulmamış olmasıdır. Başka bir ifadeyle sorularda ya bir matematiksel işlemle ulaşılması gereken bir sonucun hesaplanması ya da bir analiz sonucunun yorumlanması istenmektedir. İkinci husus ise istenen analizin genellikle Oran (Rasyo) Analizi, Dikey Analiz, Karşılaştırmalı Tablolar Analizi veya Eğilim Yüzdeleri

Analizi çerçevesinde olmasıdır. Bunlar zaten finansal tablolar analizinin temel yöntemleri olduğu için sınava girecek olan adayların mutlaka bilmesi gereken analizlerdir. Son olarak yapılan incelemede 41 sınavın 31'inde oran analizi konusundan soru sorulduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle bu zamana kadar yapılmış olan Finansal Tablolar ve Analizi sınavlarının %75'inde adaylardan oran analizi yöntemine göre işlem yapılımları istenmiştir. Bu soruların puan değerlerine bakıldığında ise özellikle son yıllarda 50 ila 100 puan aralığında değiştiği görülmektedir. Bu tespit adaylar için oldukça önemlidir. Nitekim kesin olmamakla birlikte sadece oran analizi yöntemini bilen bir adayın bu sınavdan başarılı olma ihtimali söz konusudur. Bu nedenle Finansal Tablolar ve Analizi sınavları oran analizi yöntemini içeren sorular özelinde ayrıca incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda sorularda en sık istenen oranlar tespit edilmiş ve Tablo 9'da sunulmuştur. Buradan hareketle adaylara sınavdan önce Tablo 9'daki oranların formüllerini ezberlemeleri önerilebilir. Bazı oranların formülleri sorudaki verilere göre farklılık gösterebilir. Bu nedenle bir oranın farklı formülleri varsa bunların tamamının bilinmesi önemli bir husustur.

Tablo 9. Oran Analizi Yöntemine İlişkin Sorularda İstenen Oranlar ve Frekansları

Oranlar	Frekans	Oranlar	Frekans	Oranlar	Frekans
Alacak Devir Hızı	15	Özkaynak Karlılık Oranı	8	(Ticari) Borç Ödeme Süresi	3
Alacak Tahsil Süresi	13	Aktif (Varlık) Devir Hızı	6	(Ticari) Borç Devir Hızı	2
Stok Devir Hızı	13	Stok Bağımlılık Oranı	5	Mamul Devir Süresi	2
Nakit Oranı	12	Faiz Karşılama Oranı	5	Yarı Mamul Devir Hızı	2
Finansal Kaldıraç Oranı	12	Özkaynak Oranı	4	Yarı Mamul Devir Süresi	2
Cari Oran	11	Devamlı Sermaye Oranı	4	Duran Varlık Devir Hızı	2
Likidite (Asit Test) Oranı	11	Ticari Mal Devir Hızı	3	Nakit Döngüsü	2
Varlık Karlılık Oranı	11	Olağan Karlılık Oranı	3	H.S. Fiyat / Kazanç Oranı	2
Satışların Karlılığı Oranı	9	Net İşletme Sermayesi	3	Hisse Başına Temettü	2
Faaliyet Karlılığı Oranı	9	Net Kar Marjı	3	Hisse Başına Kar	2
Stok Devir Süresi	8	Mamul Devir Hızı	3	Finansman Oranı	2

5.7. Maliyet Muhasebesi Sınavı

Muhasebe uygulamaları literatürde genellikle finansal muhasebe ve maliyet muhasebesi olmak üzere iki bölüme ayrılır. Finansal muhasebe mali nitelikli işlemlerin belli kurallar dahilinde muhasebeleştirilmesini ve bu sürecin sonuçlarının resmileştirilmesini sağlar. İşletmenin dışı dönük yüzüdür. Maliyet muhasebesi ise üretim maliyetini belirlemekle birlikte planlama ve kontrol aracıdır. Yani daha ziyade işletme içi kullanıcılara veri sağlar. Bu bağlamda meslek mensuplarının uygulamaları açısından her ikisi de hayati öneme sahiptir ve SMMM sınavında ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Tablo 10'da SMMM sınavında daha önce sorulmuş maliyet muhasebesi soruları tekrarlanma sıklığına göre listelenmiştir.

Tablo 10. Maliyet Muhasebesi Sınavında Çıkmış Sorular ve Dönemleri

Sorular	Dönemler
Satışların Maliyeti Tablosunun düzenlenmesi ya da herhangi bir kaleminin hesaplanması solulmuştur	24 dönem
Gelir Tablosunun düzenlenmesi ya da herhangi bir kaleminin hesaplanması	21/2,18/2,16/3,14/3,14/2,14/1,13/3,12/3,10/1M,10/1,09/2,09/1,08/2,08/1
Genel Üretim Giderlerinin mamullere yüklenmesi (3. Dağıtım)	20/2,19/3,19/1,17/1,15/1,14/3,13/3,13/1,11/1,10/3,10/2,08/3
Genel Üretim Giderlerinin gider yerlerine yüklenmesi (1. Dağıtım)	19/1,15/2,15/1,14/3,14/1,13/2,11/1,10/3,09/2,09/1
Genel Üretim Giderlerinin gider yerlerine yüklenmesi (2. Dağıtım: Kademeli Dağıtım Yöntemi)	19/1,15/1,14/1,13/3,11/3,11/1,10/2,09/1,08/3
Genel Üretim Giderlerinin gider yerlerine yüklenmesi (2. Dağıtım: Matematiksel Dağıtım Yöntemi)	16/3,16/1,15/2,14/3,13/2,10/3,10/1,09/2,08/1
Normal maliyet yöntemine göre mamul maliyetinin hesaplanması	15/2,14/2,13/2,12/3,11/3,11/2,10/1,09/2,08/3
Birleşik (Ortak) mamul maliyetinin hesaplanması	21/1,20/2,19/2,17/3,17/2,14/2,12/2,09/3
7/A seçeneğine göre üretim maliyeti, gider-yansıtma, yarı mamul-üretim, mamul, satış geliri, satılan mamul maliyeti, gider-yansıtma kapatma kayıtlarının yapılması	21/1,19/3,17/2,15/1,13/1,12/3,11/1,08/2
Eşdeğer üretim miktarı ya da eşdeğer üretim maliyetini hesaplama	19/1,18/3,17/3,16/1,15/3,12/1,09/3,08/2
Standart maliyet yöntemine göre farkların (sapmaların) hesaplanması ya da muhasebeleştirilmesi	21/2,16/2,13/3,12/2,10/3
İlk madde ve malzeme stok hareketlerinin FIFO veya ortalama maliyet yöntemine göre hesaplanması (stok kartı) ya da üretime sevk kayıtlarının yapılması	17/2,16/2,14/1,12/1
Ücret bordrosundaki herhangi bir kalemin hesaplanması ya da ücret tahakkuk kaydının yapılması	15/3,14/1,11/2,09/1

Tam maliyet yöntemine göre mamul maliyetinin hesaplanması	11/3,11/2,10/1,08/3
Değişken maliyet yöntemine göre mamul maliyetinin hesaplanması	11/3,11/2,10/1
7/A seçeneğine göre hizmet maliyeti ve yansıtma kayıtları	19/3,18/3,17/3
Genel üretim giderlerinin gider yerlerine yüklenmesinde sadece dağıtım katsayılarının hesaplanması	21/2,20/2,20/1
Safha maliyet yöntemine göre mamul maliyetinin hesaplanması	21/2,21/1,19/2
Sipariş maliyet yöntemine göre mamul maliyetinin hesaplanması	18/2,12/3
Yarı mamul ve mamul stok miktarının hesaplanması	20/1,17/3

Maliyet muhasebesi teorik olarak içerisinde çok fazla konu barındıran oldukça kapsamlı bir alandır. Maliyet muhasebesi konularının bazıları her işletmede uygulanması mümkün olmayan ya da işletme yönetiminin tercihinine bağlı olarak işletmeden işletmeye değişiklik gösterebilecek konulardır. Bazıları ise temel uygulamalar diyebileceğimiz hemen her işletmede uygulanmakta olan konulardır. Maliyet muhasebesi sınavında sorulmuş sorular incelendiğinde soruların genel olarak bu temel konulardan sorulduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu adayların maliyet muhasebesi çalışmalarının çerçevesini çizme konusunda oldukça önemlidir. Örneğin alt kalemlerinin hesaplanarak satışların maliyeti tablosunun düzenlenmesi sorusu analiz edilen 41 dönemin 23'ünde yani ortalama her iki sınavdan birinde sorulmuştur. Bu sorunun çok sık tekrarlanmasının sebebi elbette satışların maliyetinin doğru hesaplanmasının işletmeler için hayati bir öneme sahip olmasıdır. Bu özelliğiyle maliyet muhasebesi sınavına girecek adayların tüm ayrıntılarıyla hakim olması gereken bir konu olduğu aşikardır. Ayrıca satışların maliyeti gelir tablosunun düzenlenmesi için de ihtiyaç duyulan bir kalemdir. Nitekim gelir tablosunun düzenlenmesi en sık sorulan ikinci sorudur. Tablo 10 incelendiğinde genel üretim giderlerinin gider yerlerine ve neticesinde mamullere yüklenmesi konusundan da sıklıkla soru geldiği görülmektedir. Bu konunun ve esasen Tablo 10'da yer alan bütün konuların adaylar tarafından bilinmesi maliyet muhasebesi sınavı için önem arz etmektedir. Son olarak maliyet muhasebesi sınavında daha önce hiç teorik soru sorulmadığını belirtmekte de yarar vardır.

5.8. Finansal Muhasebe Sınavı

Finansal muhasebenin SMMM sınavı kapsamındaki sekiz sınav içinde konu yoğunluğu açısından en kapsamlı olanı olduğunu söylemek yanlış olmaz. Nitekim tüm dönemlerin finansal muhasebe soruları incelendiğinde özellikle

dönem içi muhasebe işlemleri bakımından ticari hayatta ortaya çıkma ihtimali olan hemen her konuya ilişkin işlemlerin kayıtlarının farklı dönemlerde sorulara konu edildiği görülmüştür. Bu nedenle finansal muhasebe sorularının değerlendirilmesi, çalışmanın genelinde yapıldığı gibi hangi sorunun hangi dönemde çıktığının gösterilmesi şeklinde yapılmamıştır. Bunun yerine soruların genel bir değerlendirmesi yapılarak sadece dönem sonu muhasebe işlemlerine ilişkin soruların frekansları verilmiştir. Bunun nedeni dönem sonu işlemlerinin dönem içi işlemlerine göre daha standart kayıtları içermesidir. Finansal muhasebe sorularının analizi sonucunda tespit edilen bazı bilgiler şöyledir;

- Sadece iki dönemde (14/1 ve 12/2) genel geçici mizan verilmiş ve dönem sonu kayıtlarının yapılması istenmiştir. Diğer dönemlerin tümünde ya açılış bilançosu ya dönem içinde herhangi bir ayın geçici mizanı verilerek ya da yeni kurulan bir işletmenin yaklaşık 15-20 adet dönem içi işleminin ve ardından yaklaşık 5-10 adet dönem sonu işleminin muhasebe kayıtlarının yapılması istenmiştir.
- Veriler ışığında bütün dönemlerde yevmiye ve defter-i kebir kayıtlarının yapılması ve birkaç istisna dışında hemen her dönemde bilanço ve gelir tablosunun düzenlenmesi istenmiştir. Bütün dönemlerde genel geçici ya da kesin mizanın yapıldığı varsayılarak bu tabloların düzenlenmesi istenmemiştir.
- Sadece bir dönem (17/3) dışında bütün dönemlerde maliyet hesaplarında 7/A seçeneğine göre kayıt yapılması istenmiştir.
- Stok hareketlerinin izlenmesinde analiz edilen 41 dönemin 22'sinde aralıklı envanter, 19'unda sürekli envanter yönteminin kullanılması istenmiştir.
- 14/3 dönemine kadar uygulama sorularının yanı sıra teorik sorular ("bilançoyu tanımlayınız" gibi) da sorulurken 14/3 döneminden sonra sadece uygulamaya yönelik sorular sorulmuştur.

Bilindiği üzere işletmelerin muhasebe uygulamaları dönem içi ve dönem sonu muhasebe işlemleri olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilir. SMMM sınavının finansal muhasebe soruları da bunların her ikisini kapsayacak kapsamlı monografiler şeklinde düzenlenmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi bu monografilerin dönem içi işlemlerine ilişkin kısmı, çıkmış sorulara bir bütün olarak bakıldığında Tek Düzen Hesap Planının bütün hesaplarını kapsamaktadır. Ancak dönem sonu işlemler kısmı bazı önemli konular

çerçevesinde hazırlanmaktadır. Dolayısıyla SMMM adayları dönem sonu muhasebe işlemleri açısından en azından bu konulara ilişkin bilgilere haiz olmalıdır. Bunun için finansal muhasebe sorularının dönem sonu işlemleri kısmındaki konuların frekansları belirlenmiş ve Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Dönem Sonu Muhasebe Kayıtları ve Frekansları

Dönem Sonu Muhasebe Kaydı	Frekans	Dönem Sonu Muhasebe Kaydı	Frekans
KDV mahsup (tahakkuk) kaydı	41	Gelecek aylara ait gelir/giderin cari yıla düşen payının kaydı	16
Amortisman kaydı	41	Yabancı para kur farkı kayıtları	14
Kapanış/Devir kayıtları	41	Herhangi bir hesapta fazlalık ya da noksanlık olması kayıtları	12
Faiz tahakkuk kaydı	28	Kurumlar vergisi karşılık kaydı	10
Aralıklı envanterde STMM kaydı	22	Stok değer düşüklüğü karşılığı kaydı	7
Şüpheli alacağa karşılık ayrılması ya da ayrılan karşılığın kapatılması kaydı	19	Kıdem tazminatı karşılığı kaydı	6
Alacak/Borç senedi reeskont kaydı	17	Ticari mal noksanı (fire) kaydı	4

Bugüne kadar yapılmış olan 41 SMMM sınavı olduğu daha önce ifade edilmiştir. Tablo 11’de görüldüğü üzere dönem sonu muhasebe işlemlerine ilişkin KDV tahakkuk, amortisman ve kapanış/devir kayıtları SMMM sınavının bütün dönemlerinde sorulmuştur. Burada kapanış/devir kayıtlarından kastedilen; gider-yansıtma, yansıtma kapatma, gider hesaplarının 690 nolu hesap vasıtasıyla kapatılması ve dönem net karı/zararı kayıtlarıdır. Bununla birlikte dönem içi stok hareketlerinin izlenmesinde aralıklı envanter yönteminin uygulanmasının istendiği 22 dönemin tamamında dönem sonunda STMM’nin hesaplanması ve kaydının yapılması istenmiştir. Nitekim gelir tablosunun düzenlenebilmesi için bu kayıt zorunludur. Tablo 11’deki diğer kayıtlara bakıldığında ise dönem sonu muhasebe işlemlerinin can alıcı konularının olduğu görülmektedir.

Finansal muhasebe sınavına ilişkin söylenmesi gereken son söz ise özellikle son yıllarda adayların dönem başı açılış kaydını ve buna müteakip açılış bilançosundaki dönem net karı ya da dönem net zararı hesaplarının

geçmiş yıllar karları ya da geçmiş yıllar zararları hesaplarına devretmesi gerektiğinin soruda belirtilmemesidir. Burada dikkat edilmesi gereken husus açılış bilançosu verilmişse ilk olarak açılış kaydının yapılması ve açılış bilançosunda dönemin ilk günü kapatılması gereken alacak/borç reeskontu ya da dönem net karı/zararı gibi hesapların olması durumunda gerekli kayıtlarla bu hesapların kapatılmasıdır. Çünkü bu kayıtların unutulması defter-i kebirleri ve dolayısıyla dönem sonu finansal tablolarını etkileyeceği için toplamda ciddi bir puan kaybına neden olabilir.

6. SONUÇ

Ülkemizde SMMM olmak isteyen adaylar 3568 sayılı meslek kanununda belirtilen diğer koşulları sağlamakla birlikte yılda 3 dönem yapılan SMMM sınavından başarılı olmak durumundadırlar. SMMM sınavı 8 farklı sınavdan oluşmaktadır. Çalışmada bu sınavların her birinde 2008 yılından buyana daha önce sorulmuş sorular içerik analizine tabi tutularak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Meslek hukuku sınavı SMMM mesleğinin düzenleyicisi olan çok sayıda mevzuatı kapsamaktadır. Bunlardan en çok soru sorulanları sırasıyla; 3568 sayılı kanun, Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik, Disiplin Yönetmeliği ve Etik İlkeler Hakkındaki Yönetmeliktir. Sadece bu dört mevzuattan çıkmış soru sayısı bu sınavda sorulmuş toplam soruların %70'idir. Soru bazında yapılan analizde ise soruların genellikle ilgili mevzuatın en temel konularından sorulduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla adayların bu dört mevzuata en azından ana hatlarıyla hakim olmaları meslek hukuku sınavı için önem arz etmektedir.

Sermaye Piyasası Mevzuatı sınavının soruları tekrar sıklığı bakımından incelendiğinde bir sorunun farklı dönemlerde en fazla dört kez sorulduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi Sermaye Piyasası Mevzuatı sınavının 2015 yılında SMMM sınavının kapsamına dahil edilmesidir. Bu sınavda sorulmuş sorular bir bütün halinde incelendiğinde ise tamamının Sermaye Piyasası Kanunu'ndan sorulduğu ve genellikle kanunun en temel maddelerini içerdiği tespit edilmiştir. Buradan hareketle gelecek dönemlerde bazı soruların tekrarlanma sıklığının artacağı ve adayların ilgili mevzuatın temel konularına hakim olmalarının faydalı olacağı söylenebilir.

Vergi Mevzuatı ve Uygulaması sınavında sorulmuş soruların analizi sonucunda soruların teorik bilgi içeren ve uygulamaya yönelik sorular olmak

üzere iki gruba ayrıldığı tespit edilmiştir. Son dönemlerde genellikle ortalama 30 puanlık teorik bilgi sorusu sorulurken, 70 puanlık uygulamaya yönelik soru sorulmaktadır. Uygulama soruları sıklık durumuna göre sırasıyla gelir ve kurumlar vergisi matrahının, herhangi bir vergi tutarının ve KDV'ye ilişkin herhangi bir tutarın hesaplanması çerçevesinde sorulmaktadır. Emsal bedel, menkul sermaye iradı, beyanname çeşitleri, vergi ziyai, vergi sorumlusu gibi kavramlar Vergi Mevzuatı ve Uygulaması sınavında en sık sorulan teorik bilgi sorularıdır. Dolayısıyla adayların bu sınava VUK ve ilgili mevzuatın temel konuları hakkında donanımlı olacak şekilde çalışmasında fayda vardır.

Hukuk sınavı kapsamında adaylara çok çeşitli hukuk dallarından sorular sorulmaktadır. Araştırmada en sık soru sorulan hukuk mevzuatının sırasıyla; Türk Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu, İş Kanunu, Medeni Kanun ve İdari Yargılama Usulü Kanunu olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada adayların bu kanunların sadece SMMM faaliyetleriyle ilgili kısımlarına çalışmalarının sınavda başarılı olmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Sorular konu bazında incelendiğinde Türk Ticaret Kanunu kapsamında en sık sorulan soruların şirketlerin özelliklerine ilişkin kuruluşları, yönetimleri, temsilcileri vb. gibi konularla ilgili olduğu görülmüştür. İş kanunu kapsamında işçi-işveren ilişkisinde tarafların birbirlerine karşı borçları ya da sorumlulukları ve kıdem tazminatına ilişkin hususlar, Borçlar Kanunu kapsamında ise taraflar arasındaki borç ilişkisi ve borcu sona erdiren haller gibi konulardan sıklıkla soru sorulduğu söylenebilir.

Muhasebe Denetimi sınavında sorulmuş soruların incelenmesi sırasında tespit edilen en önemli husus son yıllarda soruların çok fazla tekrara düşmemesidir. Bu durumun nedeni soruların son dönemlerde BDS'lerden soruluyor olmasıdır. Bu noktada Muhasebe Denetimi sınavına girecek olan adayların BDS'ler hakkında bilgi sahibi olmalarının önem arz ettiğini ifade etmekte yarar vardır. Bununla birlikte analizler sonucunda Muhasebe Denetimi sınavında en çok tekrarlanan soruların; genel kabul görmüş denetim standartları, iç kontrol sistemi, denetim teknikleri ve görüş türleri gibi muhasebe denetimine ilişkin temel konular çerçevesinde oldukları anlaşılmıştır. Adayların BDS'ler ile birlikte bu konular hakkında da fikir sahibi olmaları gerekmektedir.

Finansal Tablolar ve Analizi sınavında sorulmuş soruların incelenmesi sonucunda üç önemli husus tespit edilmiştir. Bunlardan ilki son yıllarda bu sınavda hiç teorik bilgi sorusu sorulmamış olmasıdır. İkinci husus ise istenen

analizin genellikle Oran (Rasyo) Analizi, Dikey Analiz, Karşılaştırmalı Tablolar Analizi veya Eğilim Yüzdeleri Analizi çerçevesinde olmasıdır. Bunlar zaten finansal tablolar analizinin temel yöntemleri olduğu için sınava girecek olan adayların mutlaka bilmesi gereken analizlerdir. Son olarak yapılan incelemede 41 sınavın 31'inde yani %75'inde oran analizi konusundan soru sorulduğu tespit edilmiştir. Bu soruların puan değerlerine bakıldığında ise özellikle son yıllarda 50 ila 100 puan aralığında değiştiği görülmektedir. Bu bağlamda adayların oran analizi konusunda tam donanımlı olacak şekilde bu sınava hazırlanmaları son derece önemli bir husustur.

Maliyet muhasebesi sınavında sorulmuş sorular incelendiğinde soruların genel olarak maliyet muhasebesinin hemen her işletmede uygulanan en temel konulardan sorulduğu tespit edilmiştir. Bu konular sıklık düzeyine göre sırasıyla; alt kalemlerinin hesaplanarak satışların maliyeti tablosunun düzenlenmesi, gelir tablosunun düzenlenmesi ve genel üretim giderlerinin gider yerlerine ve neticesinde mamullere yüklenmesi konularıdır. Maliyet muhasebesi sınavına girecek adaylara bu konulara tüm ayrıntılarıyla hakim olmaları önerilebilir. Son olarak maliyet muhasebesi sınavında daha önce hiç teorik soru sorulmadığını belirtmekte de yarar vardır.

Finansal muhasebenin SMMM sınavı kapsamındaki sekiz sınav içinde konu yoğunluğu açısından en kapsamlılarından biri olduğunu söylemek yanlış olmaz. Nitekim tüm dönemlerin finansal muhasebe soruları incelendiğinde özellikle dönem içi muhasebe işlemleri bakımından ticari hayatta ortaya çıkma ihtimali olan hemen her konuya ilişkin işlemlerin kayıtlarının farklı dönemlerde sorulara konu edildiği görülmüştür. Daha açık bir ifadeyle soruların özellikle dönem içi işlemlerine ilişkin kısmı Tek Düzen Hesap Planının bütün hesaplarını kapsamaktadır. Finansal muhasebe sınavı bu özelliği ile diğer sınavlardan ayrılmaktadır. Ancak dönem sonu işlemler kısmı bazı önemli konular çerçevesinde hazırlanmaktadır. Bu konular KDV tahakkuk, amortisman ve kapanış/devir kayıtları gibi dönem sonu muhasebe işlemlerinin standart uygulamalarıdır. Bununla birlikte dönem içi stok hareketlerinin izlenmesinde aralıklı envanter yönteminin uygulanmasının istendiği 22 dönemin tamamında dönem sonunda STMM'nin hesaplanması ve kaydının yapılması istenmiştir.

Çalışmada genel olarak Finansal Muhasebe dışındaki yedi dersten sorulmuş soruların ilgili dersin uygulamaya yönelik en temel konuları etrafında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Finansal Muhasebe sınavında ise Tek Düzen Hesap Sistemi dahilindeki tüm konulardan soru sorulduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

3568 Sayılı Kanun (1989, 13 Haziran) Resmi Gazete (Sayı: 20194).

Atasel, O. Y. ve Şeker, Y. (2017). Uluslararası Eğitim Standartları ve Uygulama Açıklamaları Kapsamında Türkiye’de Muhasebe Meslek Sınavları ve Eğitimlerinde Bilgi Teknolojilerine Yeterli Önem Veriliyor mu? *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları*, 397-407.

Bayazıtlı, E. ve Çelik, O. (2003). Profesyonel Muhasebe Mesleğinde Mesleğin Yeterliliğinin Ölçülmesi Ve Bu Konudaki IFAC Kuralları. *VI. Muhasebe Denetimi Sempozyumu bildirileri kitabı* (1-22).

Demir, M. ve Mazman İtik, Ü. (2021). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleğinde, Staja Giriş ve Yeterlilik Sınavlarına Yönelik Değerlendirme: Sivas İlinde Bir Araştırma. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(1), 91-112.

Demirci, Ş. D., Kıymaz, M. ve Ağsakal, A. (2015). Yükseköğretimde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Mesleğine Giriş Sınavlarına Katkısı: Devlet Üniversiteleri İşletme ve Muhasebe Bölümleri Üzerine Bir Araştırma. *GÜSBED*, 6(13), 264-280.

Dursun, G. D. ve Bulut, S. S. (2018). Marmara ve Ege Bölgesindeki Devlet Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde Verilen Derslerin Mali Müşavirlik Sınavlarına Denkliği. *ABMYO Dergisi*(50), 29-46.

Erkan, M. ve Yenigün, T. (2015). SMMM ve YMM’lerin Eğitim Durumları ve Sınavlardaki Başarıları. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmacıları Dergisi*, 216-239.

Gençoğlu Gücenme, Ü. ve İşseveroğlu, G. (2010). Türkiye’de Meslek Yüksekokullarındaki Eğitimin Muhasebe Mesleğine Katkısı Üzerine Bir Araştırma. *MUFAD*(47), 28-40.

Kurtcebe, E. ve Utku, M. (2016). Türkiye Ekonomisinde Mali Müşavirlik Mesleği ve Mesleğe Giriş Süreci. *İzmir SMMM Yaklaşım Dergisi*, 89-99.

TÜRMOB. (2020). *2020 Yılı Çalışma Raporu*. <https://turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/4476c38a-e261-4583-b102-820929c4757c/tesmer> adresinden alındı

Ünal Uyar, G. F. (2016). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Stajyerlerinin, Staja Giriş Sınavı ve Staj Dönemini Değerlendirmeleri. *İMUCO*, (s. 673-682). Antalya.

YMM ve SMMM Sınav Yönetmeliği (2005, 16 Ocak) Resmi Gazete (Sayı: 25702).